

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

«ԱՆԻՎ» ՆԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ԵՎ «ՈՍԿԵ ՏԱԿԱՌ-ԱԼԿՈ» ՍՊԸ-Ի ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ՄՆԱՆԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ 3-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ «... ՆՈՒՅՆԻՍԿ ԵԹԵ ՊԱՐՏԱՊԱՆՆ ԱՆՎՃԱՐՈՒՆԱԿ ՉԷ» ԲԱՌ-ԱԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍՈՎ, ԵՎ 3-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ «Բ» ԿԵՏԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

25 փետրվարի 2008թ.

Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի (զեկուցող), Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի, Վ. Նովիաննիսյանի, Զ. Ղուկասյանի, Ն. Նազարյանի, Ռ. Պապայանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝ դիմողներ՝ «Անիվ» հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Ն. Մինասյանի, նրա ներկայացուցիչներ Ա. Գրիգորյանի և Է. Գալստյանի, «Ոսկե Տակառ-Ալկո» ՍՊԸ-ի ներկայացուցիչ Ն. Ճարոյանի, պարասխանող կողմի՝ ՆՆ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՆ Ազգային ժողովի աշխատակազմի օրենսդրության վերլուծության վարչության պետ Ա. Խաչատրյանի,

համաձայն Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի 1-ին կետի, 101 հոդվածի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՆ օրենքի 25, 39 և 69 հոդվածների,

դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «Անիվ» հիմնադրամի և «Ոսկե Տակառ-Ալկո» ՍՊԸ-ի դիմումների հիման վրա՝ «Մնանկության մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ «...նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ» բառակապակցության մասով, և 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետի՝ Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապարասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ՝ գործը:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ 11.12.2007թ. ՄԳԱՌ-117 աշխարհա-
կարգային որոշմամբ որոշել է նշված գործերը միավորել եւ քննել դատարանի նույն
նիստում:

Գործի քննության առիթը «Անիվ» հիմնադրամի եւ «Ոսկե Տակառ-Ալկո»
ՄՊԸ-ի դիմումներն են սահմանադրական դատարան:

Լսելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, կողմերի բացատրությունները,
ուսումնասիրելով գործի նյութերը, Նայասպանի Նանրապետության սահմանա-
դրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կող-
մից 2006թ. դեկտեմբերի 25-ին, Նայասպանի Նանրապետության Նախագահի կողմից
ստորագրվել՝ 2007թ. հունվարի 22-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2007թ. փետրվարի 10-ին:
Օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահից վերջինիս 107 հոդվածի 4-րդ մասի ուժով ուժը
կորցրած է ճանաչվել «Անվճարունակության (սնանկության) մասին» Նայասպանի
Նանրապետության 2003թ. դեկտեմբերի 17-ի ՆՕ-17-Ն օրենքը:

2. ՆՏ Կրեմլական դատարանը, ՆՏ ֆինանսների եւ Էկոնոմիկայի
նախարարի դիմումի հիման վրա, քննելով «Անիվ» հիմնադրամին սնանկ ճանաչելու
պահանջի վերաբերյալ քաղաքացիական գործը, իր 2007թ. հուլիսի 17-ի վճռով
բավարարել է դիմողի պահանջը եւ սնանկ ճանաչել պարտախանող «Անիվ»
հիմնադրամին: Նշված քաղաքացիական գործի վարույթի շրջանակներում ՆՏ
Կրեմլական դատարանը քննության առարկա է դարձրել նաեւ պարտապանի
պարտավորության հետ կապված նյութաիրավական վեճը:

Դիմող «Ոսկե Տակառ-Ալկո» ՄՊԸ-ն սնանկ է ճանաչվել ՆՏ Կրեմլական
դատարանի 2007թ. օգոստոսի 28-ի վճռով: Տնտեսական դատարանը «Ոսկե Տակառ-
Ալկո» ՄՊԸ-ի վերաբերյալ գործով սնանկության հարցը քննելիս չի անդրադարձել
պարտապանի պարտավորության հետ կապված նյութաիրավական վեճին, քանի
որ այն արդեն իսկ լուծվել էր Արարարի մարզի առաջին արյանի դատարանի
22.05.2007 թվականի՝ օրինական ուժի մեջ մտած վճռով:

3. Դիմող «Անիվ» հիմնադրամի պնդմամբ՝ «Սնանկության մասին» ՆՏ
օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասը՝ «...նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ
չէ» բառակապակցության մասով, եւ 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետի

դրույթները հակասում են ՏՏ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածին, 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածների 1-ին մասերին:

Դիմող «Ոսկե Տակառ-Ալկո» ՍՊԸ-ի պնդմամբ՝ «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասը՝ «...նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ» բառակապակցության մասով, հակասում է ՏՏ Սահմանադրության 8-րդ հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ մասերին, 31-րդ հոդվածի 1-ին մասին եւ 33.1. հոդվածին: Ըստ երկու դիմողների էլ՝ իրենց իրավունքների խախտման հիմնական պարճառն օրենքում «...նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ» բառակապակցության ամրագրումն է, ինչը հնարավորություն է ընձեռում սնանկ ճանաչելու վճարունակ պարտապանին:

Դիմող «Անիվ» հիմնադրամը՝ վիճարկելով նաեւ «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետի դրույթների համապարասխանությունը ՏՏ Սահմանադրության 3-րդ հոդվածին, 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածների 1-ին մասերին, գտնում է, որ այն ձեւակերպված է բավականին անորոշ, ինչի հետեւանքով գույքային պարտավորության վերաբերյալ նյութաիրավական վեճը Կեդրափոխվում է սնանկության գործերով դատավարական վարույթ եւ բացառվում է նույն անձանց միջեւ նույն առարկայի վերաբերյալ նյութաիրավական վեճը դատական կարգով լուծելու հնարավորությունը, խախտվում է արդար դատաքննության իրավունքը: Միեւնույն ժամանակ, դիմողն իր փաստարկները հիմնավորում է նրանով, որ թիվ 3-2475 (ՏԴ) գործով ՏՏ վճռաբեկ դատարանն իր 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ին կայացրած որոշման մեջ արտահայտած իրավական դիրքորոշմամբ անթույլատրելի է համարել պարտավորության վիճելիության դեպքում սնանկության վարույթում նյութաիրավական վեճին ըստ էության անդրադառնալը՝ չսահմանափակելու համար այդ վեճի քննության համար հետագայում դատարան դիմելու անձի իրավունքը: Ըստ դիմող «Անիվ» հիմնադրամի՝ վիճարկվող դրույթի ընդունումը նպատակ է հետապնդել ձախողելու թիվ 3-2475 (ՏԴ) գործով վճռաբեկ դատարանի 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ի նախադեպային որոշմամբ փրված իրավական դիրքորոշումների հետագա կիրառումը եւ հանդիսանում է միջամտություն արդարադատության իրականացման գործընթացին:

4. Պարասխանող կողմը, առարկելով դիմողներին, գտնում է, որ վեճի առարկա հոդվածի դրույթների վերլուծությունից հետեւում է, որ «Սնանկության

մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-3-րդ մասերում ամրագրված դրույթները համակարգային առումով փոխկապակցված են միմյանց հետ, եւ ելակերպային դրույթն այն է, որ **սնանկ կարող է ճանաչվել միայն անվճարունակ պարտապանը:**

Միեւնույն ժամանակ պարտապանի անվճարունակությանը վերաբերող հարցերն իրենց կարգավորումն են ստացել նույն հոդվածի 3-րդ մասում: Ընդ որում, դրանում ամրագրված դրույթների վերլուծությունը վկայում է սնանկության երկու հերեւյալ հիմքերի առկայության մասին՝ ա) հաշվեկշռային անվճարունակությունը, որը բնութագրվում է այնպիսի իրավիճակով, երբ պարտապանի պարտավորությունները գերազանցում են իր ակտիվների արժեքը, բ) փաստացի անվճարունակությունը, երբ պարտապանն ի վիճակի չէ կատարելու իր ժամկետանց դրամական պարտավորությունները: Պարտապանին անվճարունակ ճանաչելու համար օրենսդիրը նախատեսել է հիշյալ հիմքերից առնվազն մեկի առկայության պայմանը:

Պարտասխանողը գտնում է, որ «չնայած այն հանգամանքին, որ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասը բացառում է դատարանի կողմից պարտապանին սնանկ ճանաչելու այլ պայման, քան պարտապանի անվճարունակ լինելը, իսկ 2-րդ մասը սահմանում է վճարունակ պարտապանին սնանկ ճանաչելու հնարավորությունը (օրենքում ձեւակերպված է «նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ»), այնուամենայնիվ, հիշատակված մասերի միջեւ առկա ներքին հակասությունը՝ ձեւական փրամաբանության եւ դատողությունների համադրման փեսանկյունից չի նշանակում, որ վճարունակ պարտապանը կարող է սնանկ ճանաչվել, եթե կատարում է իր անվիճելի վճարային պարտավորությունը եւ դրանով ապացուցում է իր վճարունակ լինելը»:

Ըստ պարտասխանողի՝ դա նշանակում է, որ քննության առարկա օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասում ամրագրված՝ «նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ» արտահայտությունը որեւէ իրավական հերեւանք չի առաջացնում, քանի որ միայն դատարանը դատաքննության ընթացքում կարող է պարզել եւ գնահատել պարտապանի անվճարունակությունը՝ վերջինիս նկատմամբ սնանկության վարույթ իրականացնելու նպատակով: Իսկ անվճարունակության հանգամանքը կարող է հիմնավորված լինել, եթե պարտապանը թույլ է տվել անվիճելի վճարային պարտավորությունների 30-օրյա եւ ավելի ժամկետով կետանց:

Պարտասխանողն ընդունելի չի համարում նաեւ դիմողի այն եզրահանգումը, համաձայն որի՝ «վերը նշված անորոշ նորմերի կիրառման արդյունքում, անձը ի վերջո գրկվում է ՏՏ Սահմանադրության 18-րդ հոդվածի 1-ին մասով եւ 19-րդ հոդվածի 1-ին

մասով երաշխավորված դադարանում գործի արդար քննության իրավունքն իրականացնելու հնարավորությունից...»:

Ըստ պարասխանողի՝ սնանկության վարույթը՝ հանդիսանալով նույնպիսի դադարակալ վարույթ, չի գրկում որեւէ անձի արդար դադարաքննության իր իրավունքից:

Ինչ վերաբերում է «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետի վերաբերյալ դիմողի փաստարկներին, ապա պարասխանողի կարծիքով ոչ մի օրենք չի կարող հաշվի առնել իրավական կարգավորման ենթակա հասարակական հարաբերությունների բազմազանությունը եւ հստակ կանոնակարգել այդ հարաբերությունների մասնակիցների այս կամ այն վարքագիծը: Օրենսդիրն սպառնիչ կերպով չի բացահայտում «... եւ պարտապանը չի ապացուցում, որ փվյալ պահանջի դեմ առարկելու բավարար հիմքեր ունի (ներառյալ՝ պահանջի հաշվանցը)» իրավանորմի բովանդակությունը՝ բնութագրելով եւ համարելով այն որպես իրադրային, այսինքն՝ ենթակա գնահատման յուրաքանչյուր գործի հանգամանքներից ելնելով:

Պարասխանող կողմը գտնում է, որ «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «...նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ» բառակապակցությունը եւ նույն օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետը չեն հակասում ՏՏ Սահմանադրության 3-րդ եւ 8-րդ հոդվածներին, 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածների 1-ին մասերին, 31-րդ եւ 31.1. հոդվածներին:

5. «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի՝ «Պարտապանին սնանկ ճանաչելու հիմքերն ու անվճարունակության հարկանիշները» վերաբառությամբ 3-րդ հոդվածը սահմանում է.

«1. Պարտապանը կարող է սնանկ ճանաչվել դադարանի վճռով՝ սեփական նախաձեռնությամբ (կամավոր սնանկության դիմում) կամ պարտափրոջ պահանջով (հարկադրված սնանկության դիմում), եթե պարտապանն անվճարունակ է:

2. Պարտապանը կարող է հարկադրված սնանկության դիմումի հիման վրա սնանկ ճանաչվել, եթե նա թույլ է փվել օրենքով սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապարիկը գերազանցող անվիճելի վճարային պարտավորությունների 30-օրյա կամ ավելի ժամկետով կտրանց, եւ վճռի կայացման պահին նշված կտրանցը շարունակվում է, **նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ:** Վճարային պարտավորությունն անվիճելի է, եթե պարտապանը չի առարկում դրա դեմ, կամ եթե նա առարկում է հիշյալ պարտավորության դեմ, սակայն՝

ա) վճարային պարտավորությունը ճանաչված է օրինական ուժի մեջ մտնող վճռով կամ դատավճռով, եւ բացակայում է հաշվանցի հնարավորությունը.

բ) պահանջը հիմնված է գրավոր գործարքի վրա, եւ պարտապանը չի ապացուցում, որ տվյալ պահանջի դեմ առարկելու բավարար հիմքեր ունի (ներառյալ՝ պահանջի հաշվանցը).

գ) պահանջը բխում է օրենքով սահմանված հարկեր, փութեր կամ պարտադիր այլ վճարներ վճարելու պարտապանի պարտավորությունից, եւ պարտապանը չի ապացուցում, որ տվյալ պահանջի դեմ առարկելու բավարար հիմքեր ունի (ներառյալ՝ պահանջի հաշվանցը).

դ) պահանջի չվիճարկվող մասը գերազանցում է օրենքով սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապարիկը»:

6. Սնանկության հետ կապված հարաբերությունների իրավական կարգավորումը յուրաքանչյուր պետության փորձության կայունության ապահովման երաշխիքներից է: Նաշվի առնելով սնանկ ճանաչելու եւ սնանկության վարույթն իրականացնելու օրենսդրական հիմքերի միջազգային ներկա զարգացումները, Միավորված ազգերի կազմակերպության Միջազգային առեւտրային իրավունքի հանձնաժողովն ընդունել է «Անվճարունակության մասին օրենսդրության հարցերով օրենսդիր մարմինների ուղեցույց» (Ուղեցույց, 2005թ.), որում ամրագրված սկզբունքներն իրենց արտացոլումն են գրել փարքեր պետությունների անվճարունակության մասին օրենսդրական ակտերում:

Նամաձայն այդ Ուղեցույցի՝ անվճարունակության մասին օրենսդրության առանցքը կազմում է սնանկության վարույթն իրականացնելու չափորոշիչների սահմանումը: Այդ հիմքերի պահպանմամբ է հնարավոր դառնում սնանկության գործերով վարույթի իրականացումը, որն էլ հնարավորություն է ընձեռում սահմանել այն պարտապաններին, որոնց վրա կարող է տարածվել օրենսդրության պաշտպանական եւ ընթացակարգային կառուցակարգերի գործողությունը, ինչպես նաեւ այն կողմերին (պարտապան, պարտապեր կամ այլ կողմեր), որոնք կարող են սնանկության մասին գործի վարույթը հարուցել:

7. «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի առանձին դրույթների վերլուծությունը վկայում է այն մասին, որ դրանք խարսխվում են այն փրամաբանության վրա, համաձայն որի՝ սնանկության հիմքն անվճարունակությունն է: Այդ մասին է, մասնավորապես, վկայում օրենքի 3-րդ հոդվածի առաջին մասում ամրագրված դրույթը,

որը եւ՛ կամավոր սնանկության, եւ՛ հարկադրված սնանկության դեպքում որպէս սնանկության հիմք ամրագրում է պարտապանի անվճարունակության փաստը:

Օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի վիճարկվող դրույթի սահմանադրաիրավական գնահատականը փալու համար առանցքային նշանակություն ունի «անվճարունակություն» հասկացության ամբողջական եւ ճշգրիտ բովանդակության բացահայտումը:

«Անվճարունակությունը» ըստ վերոհիշյալ Ուղեցույցի՝ մի վիճակ է, երբ պարտապանն ընդհանուր առմամբ անկարող է վճարելու իր պարտքերը՝ պարտավորությունները կատարելու համար նախատեսված ժամկետներում, կամ երբ պարտապանի պարտավորությունների ընդհանուր գումարը գերազանցում է նրա ակտիվների արժեքը: Այսինքն՝ փարբերակվում է **անվճարունակության երկու ձեւ՝ փաստացի եւ հաշվեկշռային**: Անվճարունակությունը նշանակում է վճարելու կարողության բացակայություն:

«Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի վերլուծությունը վկայում է, որ օրենքը եւս փարբերակում է անվճարունակության երկու ձեւ՝ հաշվեկշռային (բացասական հաշվեկշռի դեպքում) եւ փաստացի, այն է՝ այնպիսի վիճակ, երբ պարտապանն ի վիճակի չէ պարտատերերի օրինական պահանջներն ամբողջովին բավարարել: Մասնավորապէս, նման եզրահանգման համար հիմք է հանդիսանում օրենքի 3-րդ հոդվածի 3-րդ մասը: Օրենքի 3-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «ա» կետում օրենսդիրը որպէս պարտապանի անվճարունակության հիմք սահմանում է պարտապանի պարտավորությունների՝ պարտապանի ակտիվները գերազանցելու հանգամանքը, իսկ 3-րդ մասի «բ» կետում՝ այն հանգամանքը, որ պարտապանն ի վիճակի չէ կատարելու իր ժամկետանց **դրամական պարտավորությունները (փաստացի անվճարունակություն)**: Անվճարունակության այս երկու փարաբեսակները միմյանցից փարանջատված են, եւ պարտապանին սնանկ ճանաչելու համար օրենքը չի առաջադրում անվճարունակության այդ երկու փարաբեսակների գուգահեռ միաժամանակյա առկայության պահանջ:

ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 28 եւ 71 հոդվածների 1-ին մասերի, «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՏՏ օրենքի 70 հոդվածի 1-ին մասի վերլուծությունից բխում է, որ օրենսդիրն այս դեպքում որպէս պարտապանի անվճարունակության ընդհանուր հիմք է դիտարկում **պարտապանի կողմից վճարում կատարելու փաստացի անկարողությունը**, այն է՝ միայն փաստացի անվճարունակությունը:

Օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասը որպես փաստացի անվճարունակության հիմք նախատեսում է նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապարիկը գերազանցող անվիճելի վճարային պարտավորությունների 30-օրյա կտրանցը, ինչը թույլ է տալիս պարտավորողը նախաձեռնելու սնանկության վարույթ: Այսինքն՝ օրենքը հիմնվում է անվճարունակության կանխավարկածի վրա, այն է՝ եթե պարտապանն ի վիճակի չէ կատարելու ժամկետանց վճարային պարտավորությունները, ապա ի սկզբանե ենթադրվում է, որ նա փաստացիորեն անվճարունակ է, եւ այդ ենթադրությունը գործում է այնքան ժամանակ, քանի դեռ ժամկետանց պարտավորությունը չի կատարվել կամ վիճարկվել ու հերքվել: Այս փրամաբանությունն է արտահայտված, մասնավորապես, օրենքի 17-րդ հոդվածում, որը կանոնակարգում է պարտավորող դիմումի հիման վրա սնանկ ճանաչելու կարգը: Այդ հոդվածի համաձայն՝ դատարանը մերժում է սնանկ ճանաչելու մասին դիմումն այն դեպքում, երբ պարտքի լրիվ կամ մասնակի մարման հետեւանքով պարտապանը դադարում է անվճարունակ լինելուց կամ վերանում են օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված հիմքերը: Ընդ որում, «անվճարունակության կանխավարկածն» իր հերթին հիմնվում է պարտապանի «բարեխղճության եւ պարտաճանաչության կանխավարկածի» վրա, այսինքն՝ եթե պարտապանը չի կատարում իր պարտավորությունները, ապա ի սկզբանե պարտավորության չկատարումը բացատրվում է ոչ թե նրա անբարեխղճությամբ, այլ վճարում կատարելու կարողության բացակայությամբ:

8. Օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասում վիճարկվող բառակապակցությունը հարկ է դիտարկել ողջ օրենքի եւ նույն հոդվածի համապետքաբար: Օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ պարտապանը կարող է հարկադրված սնանկության դիմումի հիման վրա սնանկ ճանաչվել, եթե նա թույլ է տվել օրենքով սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապարիկը գերազանցող անվիճելի վճարային պարտավորությունների 30-օրյա կամ ավելի ժամկետով կտրանց, եւ վճռի կայացման պահին նշված կտրանցը շարունակվում է: Մակայն էական է այն, որ խոսքը վերաբերում է «անվիճելի վճարային պարտավորություններին»: Եթե առկա է վճարային պարտավորությունների վերաբերյալ վեճ, ապա պարտապանը պետք է հնարավորություն ունենա այդ վեճը լիարժեք դատական քննության առարկա դարձնել, որից հետո միայն կարող է հարց դրվել նրա անվիճելի վճարային պարտավորությունների կատարման մասին: Նախառակ պարագայում կոպենհագրվի անձի՝ Մահմանադրության 31 հոդվածով ամրագրված սեփականության իրավունքը:

Անհրաժեշտ է առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնել նաև «Սնանկության մասին» ՏՏ օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «ա» կետի այն պահանջին, որ վճարային պարտավորությունը ճանաչված է համարվում օրինական ուժի մեջ միայն վճարված կամ դադարվածով: Ուստի հատուկ վարույթի կարգով սնանկության գործի քննությունն օրենսդրորեն առավել հստակ պետք է սահմանազարկված լինի նյութաիրավական վեճի քննությունից:

Սնանկության ինստիտուտի նպատակն է հնարավորություն տալ բարեխիղճ եւ պարտաճանաչ պարտապանին վերականգնել իր բնականոն գործունեությունը, հաղթահարել ֆինանսական դժվարությունները, ինչպես նաև ապահովել անվճարունակ կազմակերպությունների վերակառուցումը եւ ֆինանսական վերակազմակերպումը, վերականգնել նրա կենսունակությունը եւ **մինչույն ժամանակ ապահովել պարտավորների շահերի պաշտպանությունը:**

9. Օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասում «... եթե նույնիսկ պարտապանն անվճարունակ չէ» բառակապակցության այնպիսի ընկալման դեպքում, երբ վճարունակությունը բացառապես վերաբերում է հաշվեկշռային վճարունակությանը, օրենքի ողջ իրավակարգավորման համատեքստում այդ բառակապակցությունը դառնում է ավելորդ, եւ այն ըստ էության սնանկության ինստիտուտի ընդհանուր իրավակարգավորման մեջ որևէ դերակատարություն չունի: Այդ բառակապակցության առկայությունը կամ բացակայությունը որևէ իրավական հետեւանք չի առաջացնում:

Սակայն, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ իրավակիրառական պրակտիկայում օրենքի վիճարկվող դրույթը կարող է փարափնույթ մեկնաբանություններ առաջացնել, սահմանադրական դատարանը միաժամանակ արձանագրում է, որ վիճարկվող դրույթի՝ վերոհիշյալից փարափնույթ որևէ այլ մեկնաբանության դեպքում, երբ այն կարող է կիրառվել **վիճելի վճարային պարտավորությունների առկայության դեպքում**, այդ դրույթը ներքին հակասության մեջ կմտնի ինչպես օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի, այնպես էլ ողջ օրենքի եւ սնանկության ինստիտուտը կարգավորող այլ նորմատիվ ակտերի, ինչպես նաև ՏՏ Սահմանադրության 31-րդ հոդվածի դրույթների հետ:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ իրավակիրառական պրակտիկայում վիճարկվող դրույթի որևէ այլ մեկնաբանություն ոչ միայն վերկհանի վերոհիշյալ հակասությունները, այլ նաև կստեղծի սնանկ ճանաչված պարտապանի սեփականության իրավունքի խախտման իրական վրանգ: Նման

պարագայում փեղի կունենա չարդարացված եւ չհիմնավորված միջամտություն պարտապանի սեփականության իրավունքին, պարտապանի համար կառաջանան այնպիսի բացասական եւ ծանր հետեւանքներ, որոնք արդարացված չեն որեւէ իրավազափ նպատակով:

10. Ըստ դիմող «Անիվ» հիմնադրամի՝ օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետում ամրագրված դրույթը խոչընդոտում է պարտապանի՝ վիճելի պարտավորության կապակցությամբ նյութաիրավական վեճն ընդհանուր հայցային վարույթի կարգով դատաքնության առարկա դարձնելու հնարավորությանը, ինչի արդյունքում, ինքը, ի խախտումն ՏՏ Սահմանադրության 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածների 1-ին մասերի, զրկվել է իր իրավունքների դատական պաշտպանության իրականացման հնարավորությունից:

Վիճարկվող դրույթի վերլուծությունը վկայում է, որ այն չի ենթադրում, որ պարտապանի վիճելի պարտավորության կապակցությամբ նյութաիրավական վեճը լուծվում է սնանկության վարույթի շրջանակներում եւ, հետեւաբար, այս դրույթը չի խոչընդոտում նաեւ նշված նյութաիրավական վեճի քննությանն ընդհանուր հայցային վարույթի շրջանակներում: Այդ մասին է, մասնավորապես, վկայում ձեւավորված իրավակիրառական պրակտիկան: Այսպես, «Անիվ» հիմնադրամի պարագայում Տնտեսական դատարանը սնանկության գործը քննելիս միաժամանակ քննության առարկա է դարձրել նաեւ նյութաիրավական վեճը, այն է՝ պարտապանի՝ նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկը գերազանցող վիճելի վճարային պարտավորությունների 30-օրյա կամ ավելի ժամկետով կետանցի հարցը: Մինչդեռ «Ոսկե Տակառ-Ալկո» ՍՊԸ-ի դեպքում նյութաիրավական վեճը քննության առարկա է դարձվել ընդհանուր հայցային վարույթի շրջանակներում՝ Արարափի մարզի առաջին ասյանի դատարանում:

Բացի դրանից, վիճարկվող դրույթում «...պահանջի դեմ առարկելու բավարար հիմքեր» ձեւակերպումը ենթադրում է, որ խոսքը վերաբերում է ոչ թե պարտապանի պարտավորության կամ կետանցի բացակայության փաստն ապացուցող հիմքերին, այլ **նյութաիրավական վեճի առկայությանը, այն է՝ պարտավորության վիճելիությունը հավաստող հիմքերին**: Դա բխում է օրենքի վիճարկվող նույն 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի փրամաբանությունից, որը սնանկ ճանաչելու հիմք է դիտարկում ոչ թե ընդհանրապես վճարային պարտավորությունը, այլ **անվիճելի** վճարային պարտավորությունը: Օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «ա», «բ», «գ»,

«դ» կետերը վերաբերում են **վճարային պարտավորության** անվիճելիությանը, այլ ոչ թե **սնանկության հիմքերին**, եւ նպատակ չեն հետապնդում սնանկության գործը քննող դատարանին ներքաշելու նյութաիրավական վեճի լուծման գործընթացի մեջ:

11. Դիմող «Անիվ» հիմնադրամը մաքնանշում է նաեւ, որ «Սնանկության մասին» ՆՏ օրենքի ընդունումը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից միտում է հետապնդել խոչընդոտել Վճռաբեկ դատարանի նախադեպային նշանակության որոշման (3-2475 (ՏԳ) գործով 21.12.2006թ.) դրույթների կիրառման միջոցով արդարադատության իրականացմանը: Դիմողն այդ կապակցությամբ հղում է կատարում Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքին: Դիմումում, մասնավորապես, նշված է. «...օրենսդրի կողմից որեւէ օրենքի ընդունումը արդարադատության իրականացման գործընթացի վրա ազդելու նպատակով անհամարեղելի է Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի պահանջների հետ եւ առաջացնում է պետության պարասխանավորություն այդ հոդվածի շրջանակներում»: Մաքնանշված վճիռներից, մասնավորապես, ZIELINSKI AND PRADAL AND GONZALEZ AND OTHERS v. FRANCE գործով վճռի ուսումնասիրության արդյունքները վկայում են, որ օրենսդրի կողմից խնդրո առարկա հարցի կարգավորման առնչությամբ օրենքի ընդունումը Եվրոպական դատարանի կողմից որակվել է միջամտություն հետեւյալ հանգամանքներում.

- օրենսդիրը հետադարձ ուժ է տվել իր սահմանած նորմերին՝ դրանք փարածելով այն վեճերի վրա, որոնց կապակցությամբ արդեն իսկ գործ է հարուցված դատարաններում եւ դրանք գրնվում են դատարաններում քննության ընթացքում, այդ թվում նաեւ՝ այն վեճերի վրա, որոնց կապակցությամբ ստորին աստիճանի դատարանները կայացրել են դատական ակտեր, սակայն, որոնք դեռեւս վերջնական ուժ չեն սրացել (նման կարգավորման արդյունքում դիմումատուների օգտին կայացված վճիռները նոր օրենսդրական կարգավորման հիման վրա բեկանվել էին Վճռաբեկ դատարանի կողմից),

- օրենսդրական նման կարգավորումն իր բնույթով եղել է այնպիսին, որ կանխորոշել է դատարանների կողմից վեճի լուծումը, դատաքննության ելքը,

- տվյալ վեճի մի կողմում հանդես է եկել պետությունը, եւ նման օրենսդրական կարգավորման արդյունքում կողմերի միջեւ հավասարությունը խախտվել է հօգուտ պետության, քանի որ վեճի ելքը կանխորոշել է ի շահ այդ կողմի:

Տվյալ դեպքում օրենսդրի կողմից վիճարկվող նորմի ընդունումը չի կարող որակվել որպես միջամտություն արդարադատության իրականացմանը, քանզի նոր

կարգավորումն իր բնույթով այնպիսին չէ, որ կարողանա կանխորոշել արդարադատության իրականացման արդյունքը, վճռել դատական գործի ելքը:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի 1-ին կետով, 102 հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասրանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69 հոդվածներով, Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. «Սնանկության մասին» Նայասրանի Նանրապետության օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասը՝ «...նույնիսկ եթե պարտապանն անվճարունակ չէ» բառակապակցության մասով, ճանաչել Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 31 հոդվածի պահանջներին հակասող եւ անվավեր:

2. «Սնանկության մասին» Նայասրանի Նանրապետության օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետը համապատասխանում է Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

3. Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 102 հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

25 փետրվարի 2008 թվականի
ՍԴՈ- 735